

De Lisu

Leerkracht handleiding

Indeling lessen

Les 1: In les 1 zal het gebied van de Lisu stam helemaal onderzocht worden.

Les 2: In les 2 zal er aandacht geschonken worden aan de zending bij de Lisu's.

Les 3: In les 3 zal er aandacht geschonken worden aan de tradities en gewoonten bij de Lisu's.

Inleiding

In China wonen veel verschillende stammen. Een van deze stammen is de Lisu-stam. Ze wonen in het berggebied van China. We gaan het berggebied onderzoeken m.b.v. Google Earth.

Doelstellingen

- Aan het einde van de les weten de kinderen waar de Lisu-stam woont.
- Aan het einde van de les kunnen de kinderen verbanden leggen tussen het woongebied van de Lisu-stam en de armoede waarin ze leven.

Doelgroep

Deze les is bedoeld voor groep 7/8.

Vakken en kerndoelen

Oriëntatie op jezelf en de wereld

Domein: Ruimte

Kerndoel 50

De leerlingen leren omgaan met kaart en atlas, beheersen de basistopografie van Nederland, Europa en de rest van de wereld en ontwikkelen een eigentijds geografisch wereldbeeld.

Informatie

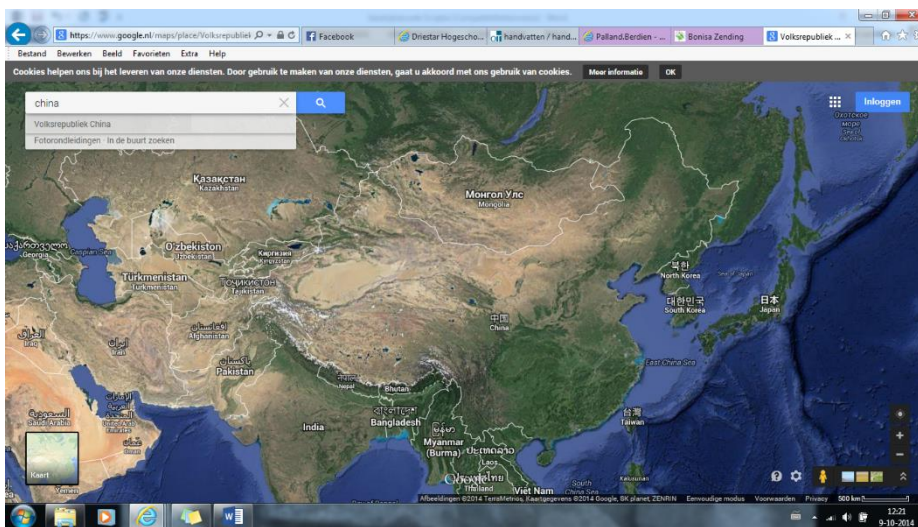
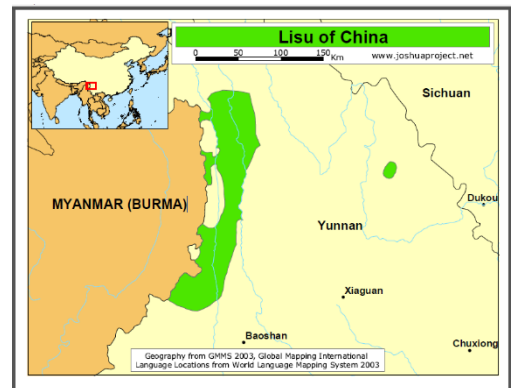
Wat zijn stammen?

Sociale groepen waarvan de leden geacht worden af te stammen van een gemeenschappelijke voorouder, en die bestaan uit talrijke families, geslachten of dorpen. Meestal bewonen ze een specifiek geografisch gebied, zijn ze homogeen op cultureel, religieus en taalkundig gebied en zijn ze politiek verenigd door één leider of hoofdman.

De Lisu

De Lisu-mensen in het zuidwesten van China. Ze leven voor het grootste gedeelte in de provincie Yunnan, maar enkele duizenden wonen in de provincie Sichuan. Nog een kleiner deel woont in het zuiden van Tibet. Zoals je op het plaatje kunt zien, leven ze ook veel tegen de grenzen van Myanmar aan. (Onbekend, Lisu in China, 2014)

Als we de kaart van China eens goed bekijken, dan zien we dat dat gebied net niet behoort bij het allerhoogste berggedeelte, maar de hoogteverschillen geven wel aan dat het wel een berggebied is. De Lisu-mensen wonen niet in het vruchtbaarste gedeelte van het land, zoals je kunt zien aan de kleuren op de kaart.

Toen ze er kwamen, werden ze gedwongen om zich te vestigen in de bergen. Tot op de dag van vandaag leven ze daar nog steeds. Het gebied waarin zij wonen is zeer bergachtig. De meerderheid van de Lisu-bevolking leeft in onbereikbare hooggelegen bergdorpen, maar er

zijn ook diepe valleien en stroomgebieden van de rivier de Yangtze waar de bevolking woont. Die 2 valleien waar de bevolking woont, zijn de diepe Nujiang en Salween. De temperatuur bij deze rivieren ligt tussen de 17 en 26 graden Celsius. De jaarlijkse neerslag in dit gebied bedraagt 2500 millimeter. (Bonisa, Onbekend)

De Lisu-mensen wonen in een ruig gebied met bergtoppen van 3000 tot 6000 meter hoog. Zoals ik al eerder zei, is hun gebied omringd door steile rotswanden en diepe valleien. Het gebied wordt vooral gekenmerkt door de Gaoligong berg in het westen en de Biluo berg in het oosten. Deze bergen liggen allebei 4000 meter boven de zeespiegel. (China.org, 2014)

Het is zeer gevaarlijk om hier te lopen, maar de bewoners doen het toch dagelijks. Om bijvoorbeeld naar de markt te gaan, zijn ze 6 dagen onderweg. Ze doen dan niets anders dan over steile bergwanden heen klimmen en afdalen in diepe dalen. Dit is levensgevaarlijk. Toch doen de bewoners het wel. Vaak moeten ze rennen, aangezien er een partij rotsblokken hen om de oren vliegen. De bergen lopen door tot aan de voet van de Himalaya. Het is een wild en onherbergzaam land, dat zich uitstrekt tot de grenzen van Tibet. Het enige wat je ziet op de bergen, is hoog gras, enorme keistenen, rotsen van allerlei omvang en kleine riviertjes. Het is een nat en wild land. In het najaar regent het enorm. Het is er dan echt zeer modderig op de wegen. Die zijn dan ook onbegaanbaar. 's Nachts is het enorm koud. Dan vriest het in de bergen. (Bonisazending, 1996)

Als we de kaart op blz. 152 van de Grote Bosatlas bekijken, dan zien we de regio schuin onder het Tibetaanse plateau liggen. We hebben het dan vooral over de regio Yunnan. We zoomen dan in op het stukje bij de grens bij Myanmar. Enkele rivieren zijn te zien op de kaart die door de bergen heen stromen vanaf het Tibetaanse plateau, zoals de Nuijiang of de Mekong. (Atlasproducties, 2007)

Volgens blz. 196 klimaatgebieden/zeestromen, leven de Lisu-mensen in een Chinaklimaat. (Atlasproducties, 2007) Dat houdt in dat het gebied te maken heeft met zeer natte zomers. Het houdt ook in dat de natste zomermaand gemiddeld 10 keer zoveel neerslag heeft dan de droogste maand in de winter. Dus het verschil tussen zomer en winter is groot. Dit klimaat is zeer geschikt voor het verbouwen van rijst, maar aangezien de bevolking soms hoog in de bergen woont, zal dit door het gebergte niet altijd kunnen. (Landen.net, Onbekend)

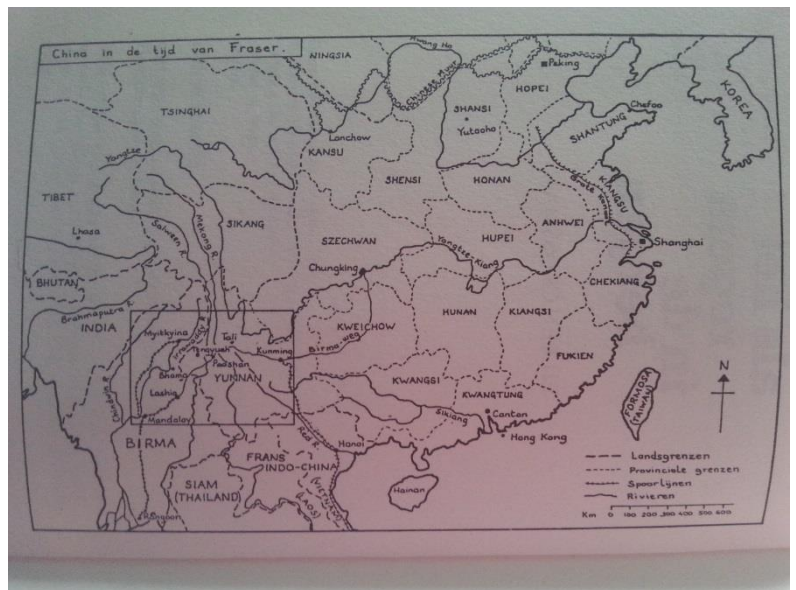
De Lisu-mensen wonen in een gematigde zone, wat betreft de ecologische landschapszones op blz. 197 van de Grote Bosatlas. Dit is echter lastig te zeggen, aangezien sommige plaatjes op internet weergeven dat het een boreale zone is. Dit kan ik ook enigszins wel verklaren, aangezien de kaart op blz. 197 ook aangeeft dat er wel gebied heel dichtbij ligt dat een boreale zone is. De gematigde zone, maar ook de boreale zone kun je weer onderverdelen in semi-aride gebieden en humide gebieden. De Lisu-mensen wonen over het algemeen in een humide gebied. We hebben het dan over de Lisu-mensen die wonen tegen de grens aan. (Atlasproducties, 2007)

De boreale zone is een overgang tussen de gematigde zone naar een polaire zone. Je hebt hier taiga's en toendra's. Kenmerken hiervan zijn dat het er moerassig is. Het kan er zo zijn dat de grond heel lang bevroren is. Er zijn weinig bomen in de omtrek. (Noordhoff, Onbekend)

Kenmerken van een gematigde zone zijn naaldbomen en bladverliezende loofbomen.

Zoals ik al eerder opmerkte, kan ik niet met zekerheid zeggen of de Lisu-mensen te maken hebben met een boreale of gematigde zone wat betreft de ecologische landschapszones.

Het kaartje hiernaast laat zien in welk gebied de bevolking het meeste woont. Zoals ik al eerder heb gezegd, is dat het gebied, dat dicht bij de grens ligt in de provincie Yunnan.

Lesidee

Introductie

De leerkracht maakt een kolom op het bord met het woord 'stam'. De leerkracht schrijft op het bord 'Wat zijn stammen?' De leerkracht vraagt aan de leerlingen of ze bepaalde stammen in de wereld kennen. Die schrijft hij in de kolom 'stam'. De leerkracht vraagt ook aan de leerlingen 'Wat zijn stammen?', hij schrijft het ook in de kolom.

Inleiding

De leerkracht vertelt wat ze deze les gaan doen. De leerkracht opent Google Maps met het land China. De leerkracht geeft de opdracht: 'Kijk naar de kaart en wat valt je op.' De leerlingen kijken een paar minuten naar de kaart. Daarna gaat de leerkracht met de leerlingen in gesprek over China. Hij maakt een woordweb en vraagt aan de leerlingen wat ze van het land China weten.

De leerkracht zoomt in op het gebied aan de grens van Myanmar in de provincie Yunnan, het gebied waar de Lisu woont. Hij geeft aan dat het gebied erg bergachtig is. Dat laat hij ook zien met de kaart van Google Earth. De kleuren tonen dit.

Kern

De leerkracht deelt een lege kaart van China uit met bijbehorend vragenblad. Deze vragen gaan de leerlingen in tweetallen maken met behulp van de atlas.

Vragenlijst:

1. Kleur het gebied waar de Lisu-stam woont.
2. Wat is het hoogste punt in de buurt van de plek waar de Lisu-stam woont. Zet dat op de kaart.
3. Welke rivieren zijn er te vinden? Zet dat op de kaart.
4. Welke grote steden zijn er in de buurt van de Lisu-stam? Zet dat op de kaart.
5. Hoe komt het dat er niet veel steden in de buurt van de Lisu-stam zijn?
6. Zoek de kaart van de bevolkingsdichtheid.
  - a. Wonen er veel mensen in het gebied van de Lisu?

De leerkracht bespreekt de vragen met de kinderen.

Afsluiting

De leerkracht vraagt aan de leerlingen hoe het komt dat de Lisu-bevolking zo arm is. Is daar een verklaring voor, wanneer ze kijken naar de dingen die ze net hebben opgezocht? Hier voert de leerkracht een gesprek over samen met de kinderen.

Aan het einde van de les komt de leerkracht terug op het doel van de les. Hij vraagt de doelstellingen in de vorm van een vraag. Waar woont de Lisu-bevolking? Wat is kenmerkend voor de Lisu? Waarom is de Lisu nu zo arm, wanneer je kijkt naar de omgeving waarin ze wonen?

Tijdsplanning

Introductie	10 minuten
Inleiding	10 minuten
Kern	25 minuten
Afsluiting	10 minuten
Totaal:	55 minuten

Materialen

Beschrijf per onderdeel welke materialen er nodig zijn.

Introductie > Op het bord moet het woord 'stam' staan.

Inleiding > Google Earth

Kern > Atlas (lieftst 53^e editie) werkbladen met China, potloden en stiften.

Afsluiting > --

Vragenlijst + Antwoorden

1. Kleur het gebied waar de Lisu-stam woont.
Het gedeelte tegen de grens van Myanmar aan, in de provincie Yunnan. (Voor kaartje, zie informatie)
2. Wat is het hoogste punt in de buurt van de plek waar de Lisu-stam woont. Zet dat op de kaart.
In het gedeelte zitten zelf niet bergen, maar in de buurt zit de Dajian Shan + 2940. Gongga Shan + 7590. Hkakabo Razi +5881. Met Google Maps kan de leerkracht de Gaoligong Mountain laten zien, die op de grens met Myanmar ligt. Ook de Biluo is daar mee op te zoeken.
3. Welke rivieren zijn er te vinden? Zet dat op de kaart.
Nu Jiang (Salween) en de Mekong
4. Welke grote steden zijn er in de buurt van de Lisu-stam? Zet dat op de kaart.
Hele grote steden zijn er niet echt in de buurt. De grote steden liggen allemaal aan de kust. Dali, Panzihua en Kunming zouden

dan als grote steden in aanmerking kunnen komen die er dicht in de buurt liggen.

5. Hoe komt het dat er niet veel steden in de buurt van de Lisu-stam zijn?

Het is niet echt handig om grote steden te bouwen in de bergen, want bergen zijn onbereikbaar en in een stad zit toch industrie en dergelijke dat dicht bij de mensen moet zijn, maar de producten moeten ook makkelijk verhandeld en vervoerd kunnen worden. Dit gebied is daar niet geschikt voor.

6. Zoek de kaart van de bevolkingsdichtheid.

- a. Wonen er veel mensen in het gebied van de Lisu?

Hiervoor moeten ze de kaart op blz. 155A gaan bekijken. Ze kunnen dan zien dat er in het gebied van de Lisu het gebied geel is gekleurd. Dat betekent dat er 1-50 inwoners per km² wonen. Als ze dat vergelijken met de rest van China, dan valt het op dat er in het oosten veel meer mensen wonen.

Bronnen

- Google Earth → inzoomen op de provincie Yunnan
- Atlas (liefst 53^e editie) → kaart China blz. 152/153 en blz. 155 Onbekend. (2014, September 23). *China*. Opgehaald van Wikipedia: <http://nl.wikipedia.org/wiki/China>
- Onbekend. (2015). *Stammen*. Opgehaald van Encyclo.nl: <http://www.encyclo.nl/begrip/stammen>

Verdieping/meer informatie

Voor meer informatie zou de leerkracht de scriptie kunnen lezen over de Lisu-stam. Deze is ook bijgevoegd op de website.

Daarnaast is het verstandig om de informatie uit de bronnen hieronder goed door te lezen, dit maakt heel veel duidelijk over de omstandigheden, waarin de Lisu-bevolking woont.

- Onbekend. (Onbekend, Onbekend Onbekend). *Encyclo.nl*. Opgehaald van Encyclo.nl: <http://www.encyclo.nl/begrip/etnische%20minderheid>

Filmpje over de Lisu's. Vanaf 5 minuten.